

ละครแห่งชีวิต : คำสอนและภาพสะท้อนการศึกษาไทยในสมัยรัชกาลที่ ๖

นิชาพร ยอดมณี

วิทยากรย, ปีที่ 111, ฉบับที่ 3, มกราคม 2555, หน้า 53 - 56.

บทความฉบับสมบูรณ์ตีพิมพ์ใน นิชาพร ยอดมณี (2555) ละครแห่งชีวิต : คำสอนและภาพสะท้อนการศึกษาไทยในสมัยรัชกาลที่ 6. วิทยากรย, ปีที่ 111, ฉบับที่ 3, มกราคม 2555, หน้า 53 - 56.

ละครแห่งชีวิต : คำสอนและภาพสะท้อนการศึกษาไทยในสมัยรัชกาลที่ ๖

นิชาพร ยอดมณี*

...เมื่อมาคำนึงถึงโรงเรียนในสมัยนั้นแล้ว ข้าพเจ้าจะอดชมเชย
เสียไม่ได้เป็นอันขาด โรงเรียนได้พยายามจนสุดความสามารถที่
จะให้วิชาและความสุขแก่นักเรียนให้มากที่สุดตามที่จะเป็นไปได้
...ฝึกสอนให้เด็กเป็นคนมีใจโอบอ้อมอารี รู้จักว่ากระทำตน
อย่างไรเมื่อตนแพ้หรือชนะในการกีฬาแข่งขันกับโรงเรียน
อื่น ทำให้นักเรียนเป็นลูกผู้ชายสุภาพบุรุษสำหรับเมืองไทย...

(อากาศดำเกิง ทรัพย์สิน ๒๕๓๑: ๒๕-๒๖)

จากข้อความข้างต้นนี้เป็นคำพูดที่กล่าวออกมาจากความรู้สึกที่มีต่อสถาบันการศึกษาของ
“วิสูตร ศุภลักษณ์ ณ อยุธยา” ตัวละครเอกในนวนิยายเรื่อง “ละครแห่งชีวิต” ผู้เป็นตัวแทนและเป็นผู้
ถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก ตลอดจนทัศนคติในด้านต่างๆ รวมถึงด้านการศึกษา ของ หม่อมเจ้า
อากาศดำเกิง ทรัพย์สิน ผู้ประพันธ์นวนิยายเรื่องนี้

หม่อมเจ้าอากาศดำเกิง ทรัพย์สิน ผู้ประพันธ์นวนิยายเรื่อง “ละครแห่งชีวิต” ทรงเป็นหนึ่งในนัก
ประพันธ์รุ่นแรกๆ ของเมืองไทย ซึ่งถือกำเนิดในปลายสมัยรัชกาลที่ ๕ เติบโตและได้รับการศึกษาในช่วง
สมัยของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในสมัยรัชกาลที่ ๖ ก่อนจะเดินทางไปศึกษาต่อยังต่างประเทศในช่วง
สมัยรัชกาลที่ ๗ และสิ้นพระชนม์ในปีพุทธศักราช ๒๔๗๕ ก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองครั้งยิ่งใหญ่
ของประเทศเพียงไม่กี่เดือน ถึงแม้ท่านจะมีช่วงชีวิตอันแสนสั้นด้วยวัยเพียง ๒๘ ชันษาเท่านั้น แต่ก็นับ
ได้ว่าท่านทรงมีพระชนม์ชีพอยู่ถึง ๓ แผ่นดินด้วยกัน ทั้งนี้ในด้านการศึกษาก็เรียนของท่านนั้น จะ
ปรากฏเด่นชัดอยู่ในช่วงแผ่นดินที่ ๒ และแผ่นดินที่ ๓ ซึ่งก็คือแผ่นดินของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎ
เกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ และแผ่นดินของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ ซึ่งจาก

เนื้อหาใน นวนิยายเรื่อง “ละครแห่งชีวิต” นี้ ผู้ประพันธ์ได้ถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก และทัศนคติใน ด้านการศึกษาไว้มากมายตลอดทั้งเรื่อง มีทั้งการศึกษาภายในประเทศ และการศึกษาภายนอกประเทศ แต่ในที่นี้จะขอกล่าวถึงการศึกษาภายในประเทศเท่านั้น ซึ่งเป็นช่วงของการศึกษาในสมัยรัชกาลที่ ๖

เป็นที่ทราบกันดีว่าสภาพสังคมของยุคสมัยมีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการจัดการศึกษา เมื่อ สภาพสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไป การจัดการศึกษาก็ย่อมต้องมีการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าสังคมในยุคสมัยนั้นปรารถนาหรือต้องการให้ “คน” ในสังคมมีบุคลิกลักษณะ มีความรู้ ความคิด เช่นไร การศึกษาก็จะช่วยพัฒนา “คน” ให้เป็นไปตามความต้องการของสังคม อันจะช่วยให้สังคมมีการ พัฒนาและความเจริญก้าวหน้าตามไปเช่นนั้น

ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ประเทศไทยอยู่ในระยะที่มีการปรับปรุงประเทศ ถึงแม้จะเป็นช่วงเวลาที่เกิดจากการขยายอิทธิพลของจักรวรรดินิยม ตะวันตกเริ่มลดความตึงเครียดลงจากรัชกาลก่อน คือรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า เจ้าอยู่หัว หรือการแข่งขันการขยายตัวทางการค้าของชาติมหาอำนาจจะเปลี่ยนไปเป็นการแข่งขัน กันทางเศรษฐกิจแล้วก็ตาม ซึ่งดูเหมือนว่าสภาพการณ์ของประเทศในขณะนั้นมีความสงบเรียบร้อยดี แต่ด้วยเหตุที่ประเทศมหาอำนาจต่างๆ มิได้ลงรอยมีสัมพันธไมตรีต่อกันมากนัก จึงเป็นช่วงที่เมื่ออาจแน่ใจ ได้ว่า ประเทศไทยจะถูกแทรกแซงทางการเมืองหรือถูกคุกคามทางการทหารอีกหรือไม่

นอกจากนี้ประเทศไทยในยุคสมัยนั้นยังประสบกับปัญหาต่างๆ มากมาย เช่น ปัญหาทาง การเมืองการปกครองจนทำให้เกิดเหตุการณ์กบฏ ร.ศ. ๑๓๐ ขึ้น การเกิดสงครามโลกครั้งที่ ๑ และการ เข้าร่วมรบของไทยในสงครามโลกครั้งที่ ๑ ปัญหาทางสังคมคือภาวะจำนวนคนที่ต้องการทำงานราชการ มากเกินความต้องการอันสืบเนื่องมาจากการส่งเสริมให้คนไทยรับการศึกษาเพื่อเข้ารับราชการตั้งแต่สมัย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ตลอดจนปัญหาการวางตัวและการมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ของวัยรุ่นไทยที่รับเอาแบบอย่างมาจากวัฒนธรรมตะวันตก

จากสภาพเหตุการณ์และปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นดังกล่าว พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า เจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ จึงทรงพยายามสร้างชาติให้มีความเป็นปึกแผ่นเป็นเอกภาพด้วยการเน้นการสร้าง จิตใจหรือความรู้สึกนึกคิดร่วมกันของเยาวชนไทย โดยการปลูกฝังความรู้สึกร่วมกันในด้านความ จงรักภักดีต่อ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ พระองค์ทรงมีแนวพระราชดำริต่างๆ ในการสร้าง บุคลิกลักษณะ ความประพฤติของบุคคลในชาติเพื่อให้บุคคลเหล่านั้นมีบุคลิกลักษณะเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งนี้พระองค์ทรงใช้เครื่องมือชิ้นหนึ่งซึ่งเป็นเครื่องมือชิ้น สำคัญในการปรับปรุงและพัฒนาประเทศในครั้งนั้นนั่นก็คือการใช้ “การศึกษา” โดยการส่งเสริม การศึกษาให้มีความทั่วถึง เพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพเป็น **พลเมืองดีอย่างแท้จริง** สามารถนำความรู้มา พัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมนานาชาติอารยประเทศได้

การจัดการศึกษาในสมัยนั้นได้สะท้อนออกมาอย่างชัดเจนผ่านพระบรมราโชบายของ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวในการให้ความสำคัญแก่การพัฒนาสติปัญญาของชนในชาติ โดยในหลักการศึกษานั้นพระองค์ทรงมีแนวพระราชดำริในการจัดการศึกษาว่าจะต้องไม่เป็นเพียงการให้ ความรู้โดยทางตำราเรียนเท่านั้น แต่จะต้องเป็นการสร้างเด็กที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ และความ ประพฤติด้วย ดังข้อความที่ว่า

...สำหรับโรงเรียนมหาดเล็กหลวง ข้าไม่ป็นห่วงการนั้น นักเรียนชั้น

มัธยมให้เป็นเทวดาเหมือนกันหมดทุกคนได้คะแนนกันคนละหลาย พันคะแนน เท่าการสร้างเด็กหนุ่มที่ขยันขันแข็ง และสอาดทั้ง ร่างกายและจิตใจเตรียมพร้อมที่จะรับภาระต่างๆ ซึ่งจะมีมาในอนาคต ...ข้าไม่ต้องการนักเรียนตัวอย่างที่สอบไล่ได้คะแนนชั้นเกียรตินิยม ทุกๆ ครั้ง ข้าไม่ต้องการตำราเรียนที่เดินได้ ข้าอยากได้ยุวชนที่เป็น สุภาพบุรุษ ชื่อสัตย์สุจริต มีอุปนิสัยใจคอดี ข้าจะไม่โศกเศร้าเลย ถ้าเจ้ามารายงานว่าเด็กคนหนึ่งเขียนหนังสือไม่คล่อง คิดเลขซ้อน ไม่เป็นและไม่รู้วิชาเลขาคณิตเลย ถ้าข้ารู้ว่าเด็กคนนั้นได้ศึกษา พอที่จะรู้ว่า ความเป็นผู้ชายคืออะไร และขี้แยะคืออะไร...ข้าต้องการ ให้การศึกษาเป็นสิ่งที่งดงามจนทำให้เด็กที่ออกไปแล้วหวนกลับมาคิดถึงในวันข้างหน้าด้วยความภาคภูมิใจ...

(วุฒิชัย มูลศิลป์ ๒๕๔๑: ๑๕๗)

จากพระราชดำริข้างต้นจะเห็นได้ว่าพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงต้องการให้นักเรียนเป็นทั้งผู้ที่มีความรู้ดีและเป็นผู้ที่มีความประพฤติดี ทั้งมีความเป็นสุภาพบุรุษ มีความชื่อสัตย์สุจริต และมีอุปนิสัยใจคอดี ซึ่งเป็นบุคลิกลักษณะที่จำเป็นอย่างยิ่งในขณะนั้น เพราะสภาพสังคมในขณะนั้นเป็นระยะเวลาของการสร้างชาติให้มีความเป็นปึกแผ่น มีความเป็นเอกภาพ การดำรงชาติไว้ให้มีความมั่นคงเป็นปึกแผ่นได้จึงมิใช่เพียงการมีวิชาความรู้ติดตัวเท่านั้น แต่จะต้องมีความประพฤติดีด้วย

นอกจากนี้พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวยังทรงเน้นการสร้างจิตใจหรือความรู้สึกสำนึกคิดร่วมกันของเยาวชนในชาติ โดยการปลูกฝังความรู้สึกร่วมกันในด้านความจงรักภักดีต่อ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ดังจะเห็นได้จากพระราชดำรัสในการปลูกฝังความรู้สึกรักชาติให้เกิดขึ้นในจิตใจคนไทย ที่ว่า

...การที่ประพฤติตนตามอย่างฝรั่งนั้น ถ้าประพฤติตามในทางที่ดี ก็มีน่าดีเตียน ที่เลือกประพฤติแต่เฉพาะในทางที่จะสะดวกแก่ตน อย่างเดียว ที่จะไม่สะดวกก็ไม่เก็บมาประพฤติตามบ้าง ฝรั่งเขารักชาติบ้านเมืองของเขา ทำไมเราไม่รักบ้าง จึงไปรักไปนิยมชาติอื่น ภาษาอื่นของเขาทำไม ชาติของเราเลวทรามอย่างไรจึงรักไม่ได้ ขอให้เชื่อข้าพเจ้าเถิด...คนไทยที่ไม่รู้จักรักชาติของตนเองอย่า ผลอไปว่าชาวยุโรปเขาจะนับถือ มีแต่เขาจะดูถูกเท่านั้น..."

(กระทรวงศึกษาธิการ ๒๕๒๗: ๒๐๑)

จากพระราชดำรัสข้างต้นได้แสดงให้เห็นว่าพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวมิได้ทรงห้ามหรือบังคับมิให้เอาแบบอย่างตามชาติตะวันตกเสียทุกด้าน เพราะถ้าการกระทำใดเป็นสิ่งที่ดี เป็นสิ่งที่เหมาะสมก็เห็นควรให้กระทำตามเอาเป็นแบบอย่างได้ อย่างการรักชาติ เป็นต้น พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงปลูกฝังความรู้สึกรักชาติ โดยตลอดระยะเวลา ๑๕ ปีแห่งการครองราชสมบัติ พระองค์ทรงพยายามปลูกฝังความรู้สึก ความสำนึก ถึงความเป็นชาติอันหนึ่งอันเดียวกันขึ้น

ภายในจิตใจคนไทยเสมอ นอกจากนี้ยังทรงสั่งสอนแนะนำ ชี้แจงให้ตระหนักถึงความสำคัญของการคงอยู่ของชาติ และสถาบันสำคัญของชาติอันได้แก่สถาบันศาสนาและสถาบันพระมหากษัตริย์ด้วย

การจัดการศึกษาอันเกี่ยวกับสภาพสังคมดังได้กล่าวมานั้น ได้ถูกถ่ายทอดผ่านงานวรรณกรรมต่างๆ มากมาย นวนิยายเรื่อง “ละครแห่งชีวิต” ผลงานการประพันธ์ของหม่อมเจ้าอากาศดำเกิง รพีพัฒน์ ก็เป็นวรรณกรรมอีกเรื่องหนึ่งที่ได้สะท้อนให้เห็นการจัดการศึกษาของไทยดังกล่าว ในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ได้ดี ทั้งนี้เราจะเห็นภาพสะท้อนของการจัดการศึกษาได้โดยผ่าน คำพูด ความคิด ความรู้สึก ตลอดจนทัศนคติของตัวละครที่มีหรือได้รับจากการจัดการศึกษาในครั้งนั้น

จากคำกล่าวในนวนิยายเรื่อง “ละครแห่งชีวิต” ข้างต้น ที่ว่า “...ฝึกสอนให้เด็กเป็นคนมีใจโอบอ้อมอารี รู้จักว่ากระทำตนอย่างไรในเมื่อตนแพ้หรือชนะในการกีฬาแข่งขันกับโรงเรียนอื่น ทำให้นักเรียนเป็นลูกผู้ชายสุภาพบุรุษสำหรับเมืองไทย นี่คือการร่ายอาถรรพ์สำคัญ...ที่ได้กระทำจนเป็นผลสำเร็จมาแล้วเพื่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์...” นั้น เป็นคำกล่าวในขณะที่ตัวละครเอก คือ “วิสูตร ศุภลักษณ์ ณ อยุธยา” กล่าวขึ้นหลังจากที่ตัวเขาสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนแห่งหนึ่งในระดับมัธยมศึกษาแล้ว ซึ่งในขณะที่ศึกษาในระดับมัศึกษานั้นเป็นช่วงของการปกครองในสมัยรัชกาลที่ ๖ คำกล่าวเหล่านี้เป็นคำกล่าวที่แสดงความรู้สึกภาคภูมิใจและแผ่ไพเราะด้วยน้ำเสียงแห่งความชื่นชมเป็นอย่างยิ่ง ตัวละครได้หวนคำนึงถึงโรงเรียนในฐานะที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ และอบรมสั่งสอนตนมาในครั้งอดีต จากคำกล่าวนั้นประกอบไปด้วยคำสอนในเรื่องต่างๆ หลายเรื่องด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นคำสอนที่มุ่งให้นักเรียนมีจิตใจโอบอ้อมอารี ให้รู้จัก “รู้แพ้รู้ชนะ” เวลาแข่งขันกีฬาซึ่งหากผู้ใดกระทำได้จะถือว่าเป็น “สุภาพบุรุษลูกผู้ชาย” และให้มีความยึดมั่นในชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ คำกล่าวเหล่านี้ที่ได้สะท้อนให้อ่านเห็นภาพของการศึกษาของไทยในขณะนั้น ทั้งนี้ยังมีความสอดคล้องกับแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ต้องการ**คนที่มีคุณภาพ**อีกด้วย

นอกจากนี้ตัวละครยังได้แสดงให้เห็นผลจากการเข้ารับการศึกษาในสถาบันการศึกษาแห่งนี้ ด้วยความรู้สึกซาบซึ้งใจและประทับใจ เหมือนเป็นการกล่าวคำขอบคุณที่ครั้งหนึ่งสถาบันแห่งนี้เคยให้ความสุขแก่เขาอีกด้วย ดังข้อความที่ว่า

...ทางเดินชีวิตข้าพเจ้ามีความมืดมนอนธการร้อยแปด และ
โรงเรียนเทพศิรินทร์คือแสงสว่างน้อยๆ ดวงแรกที่ข้าพเจ้าเห็น
ความเป็นอยู่ในโรงเรียนและพวกอื่นๆ ที่ข้าพเจ้าคุ้นเคยชอบพอ
เป็นนัยอ้อมนัยอ้อมอันแข็งแกร่งและหัวใจของข้าพเจ้าอัน
เหี้ยมโหดต่อโลก ให้อ่อนโยนลงไปบ้าง...

(อากาศดำเกิง รพีพัฒน์ ๒๕๓๑: ๒๖)

จากเดิมที่ตัวละครในเรื่องกล่าวว่า “...ข้าพเจ้าได้ชื่อว่าเป็นเด็กเกรงหัวไม้ ใจบึกบึน หัวเรือใหญ่ ชอบการออกกำลังกายและการเกะกะเกรตต่างๆ ทุกชนิด...ถ้าเกิดการต่อตีกันระหว่างนักเรียนเมื่อใด น้อยนักที่ข้าพเจ้าจะไม่เป็นผู้รู้เห็นหรือผู้ลงมือเสียเอง...” (อากาศดำเกิง รพีพัฒน์ ๒๕๓๑: ๒๔) กลับมีจิตใจอ่อนโยนลงหลังจากเข้ารับการศึกษาที่นั่น ถือได้ว่าเป็นผลสำเร็จของการจัดการการศึกษาส่วนหนึ่ง เพราะสามารถพัฒนาคนให้มีบุคลิกและคุณลักษณะเปลี่ยนแปลงไปในแนวทางที่ตรงกับ

ความต้องการของสังคมได้ อีกทั้งยังมีความสอดคล้องกับพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ว่า “ข้าต้องการให้การศึกษาเป็นสิ่งที่งดงามจนทำให้เด็กที่ออกไปแล้ว หวนกลับมาคิดถึงในวันข้างหน้าด้วยความภาคภูมิใจ” (อากาศดำเกิง รพีพัฒน์ ๒๕๓๑: ๒๖) อีกด้วย

จากแนวพระราชดำริที่ต้องการให้เกิดความสามัคคีมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อันจะนำไปสู่ความรักชาติ นั้น เป็นแนวทางที่สอดคล้องกับคำสอนของอาจารย์ที่มีต่อลูกศิษย์ ทั้งการกล่าวตักเตือน การอบรมสั่งสอน และการชี้แนะ อาจารย์ได้พยายามกล่าวกับลูกศิษย์เพื่อปลูกฝังความคิด และสร้างจิตสำนึกในความสามัคคีหลายช่วงตอนด้วยกัน ทั้งนี้ได้ชี้ให้เห็นความสำคัญของสถาบันการศึกษา การรักษาชื่อเสียงและการให้เกียรติแก่สถาบันการศึกษาที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ด้วย ดังปรากฏในข้อความตามเนื้อเรื่อง ดังนี้

“...เธอสองคนนี่ช่างเลวทรามจริง” ท่านกล่าวอย่างเกรี้ยวกราด”
ถ้าเธอไม่เกรงใจฉันก็ควรจะนึกถึงเกียรติยศของโรงเรียนบ้างสิ
เราต้องการความสามัคคีระหว่างพวกเรา Esprit de corps!
ท่านอย่าเป็นภาษาฝรั่งเศส” เราต้องการให้คนเขาเห็นว่าโรงเรียน
เราก็ดีเหมือนหรือดีกว่าโรงเรียนอื่น นี่มันแต่มาฮ้วนกันเสียเช่นนี้
จะใช้ได้ที่ไหน...

(อากาศดำเกิง รพีพัฒน์ ๒๕๓๑: ๓๐)

จากคำกล่าวข้างต้นนั้นเป็นคำกล่าวของอาจารย์ที่ตำหนิเด็กนักเรียน ๒ คนที่กำลังทะเลาะกัน ท่านพยายามชี้แจงให้ทราบและให้ตระหนักว่าการกระทำที่ไม่ดี เช่นการทะเลาะวิวาทกันนี้จะทำให้เสื่อมเสียเกียรติยศของโรงเรียน พร้อมกันนั้นก็ได้อ้างถึงเรื่องของความสามัคคี ว่าถ้านักเรียนมีความสามัคคีกัน สถาบันหรือโรงเรียนก็จะได้รับเกียรติยศชื่อเสียง มีผู้คนชื่นชมและยกย่องตามไปด้วย

จะเห็นได้ว่าจากคำสอนต่างๆ ที่ปรากฏในเนื้อเรื่องซึ่งเป็นช่วงของการศึกษาในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ได้สะท้อนให้เห็นความต้องการของสังคมในด้านประชากร ว่าสังคมไทยในขณะนั้นต้องการบุคคลที่มีลักษณะเช่นไร จากเนื้อหาในนวนิยายเรื่องละครแห่งชีวิตก็ได้สะท้อนภาพของการศึกษาที่ช่วยพัฒนาคนให้เป็นไปตามความต้องการของสังคมในขณะนั้นให้ผู้อ่านเห็นแล้วว่าสังคมไทยมีความต้องการ **บุคคลที่เป็นลูกผู้ชาย เป็นบุคคลที่มีความเป็นสุภาพบุรุษ เป็นบุคคลที่มีความประพฤติดีมีจิตใจโอบอ้อมอารี เป็นบุคคลที่รู้จักความสามัคคีในหมู่คณะอันนำมาซึ่งความรักชาติ** เป็นต้น บุคคลเหล่านี้เองก็จะได้เป็นผู้ที่ช่วยพัฒนาสังคมให้เจริญก้าวหน้าต่อไปได้ และในปัจจุบันสังคมก็ยังต้องการบุคคลเช่นนี้ที่นับวันจะหาได้ยากยิ่งขึ้นทุกที ซึ่งบุคลิกลักษณะ ตลอดจนความประพฤติที่เป็นที่ต้องการดังกล่าวจะไม่สามารถหยั่งรากฝังลึกลงในจิตสำนึก ความคิด ความรู้สึก ทัศนคติของคนไทยได้เลยถ้าหากว่าบุคคลเหล่านั้นไม่ได้รับ **“การศึกษา”**

บรรณานุกรม

วิชาการ, กรม กระทรวงศึกษาธิการ. **แนวพระราชดำริแก้รชกาล**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว, ๒๕๒๗.

วุฒิชัย มูลศิลป์. **เมื่อเริ่มปฏิรูปการศึกษาสมัยรัชการที่๕-รัชกาลที่๗**. กรุงเทพมหานคร: เลิฟแอนด์
ลิฟเฟิลส์, ๒๕๔๑.

เสริมแสง พันธุ์สุด, ม.ล. **พัฒนาการของแบบเรียนหลักภาษาไทย**. กรุงเทพมหานคร: สาขาวิชา
ภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๐.

อากาศดำเกิง รพีพัฒน์, ม.จ. **ละครแห่งชาติ**. กรุงเทพมหานคร: แพร่วิทยา, ๒๕๓๑.

* ข้อมูลผู้ส่งบทความ

ชื่อ-สกุล   นิชาพร ยอดมณี

อาชีพ   อาจารย์ประจำสายวิชาภาษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี-
พระจอมเกล้าธนบุรี

ที่อยู่   มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี (คณะศิลปศาสตร์)
เลขที่ ๑๒๖ ถ. ประชาอุทิศ แขวงบางมด เขตทุ่งครุ กรุงเทพฯ ๑๐๑๔๐

โทรศัพท์   ๐๒-๔๗๐๘๗๒๘
๐๘๔-๗๐๙๖๙๙๓

โทรสาร   ๐๒-๔๗๐๘๗๔๕

E- mail   nichaphorn.yod@kmutt.ac.th